

LIETUVOS BANKAS
EUROSISTEMA

ĮMONIŲ APKLAUSOS APŽVALGA

2017

2

ISSN 2538-6867 (ONLINE)

ĮMONIŲ APKLAUSOS
APŽVALGA
2017 / 2

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Ekonomikos ir finansinio stabilumo tarnyba.

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

© Lietuvos bankas, 2017

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Ne finansų įmonių (toliau – įmonės) apklausa¹ atliekama du kartus per metus, siekiant gauti informacijos apie įmonių finansinės būklės bei veiklos tendencijas, įvertinti įmonių paklausą finansiniams ištekliams, skolinimosi iš kredito ir kitų finansų įstaigų (toliau – kredito įstaigos)² pokyčius, skolinimo įmonėms sąlygų kaitą ir kitus su įmonių sektoriaus raida ir jos tvarumu susijusius aspektus.

Lietuvos banko užsakymu apklausa atlikta 2017 m. rugpjūčio mėn., atsakymai gauti iš 504 Lietuvoje veikiančių įmonių. Apklausos metu apklausti įmonių, suskirstytų pagal pagrindines veiklos sritis ir darbuotojų skaičių, vadovai arba finansininkai. Du trečdalius apklausoje dalyvavusių respondentų sudarė įmonės, turinčios iki 50 darbuotojų, kitą dalį – tos, kuriose dirba 50 ir daugiau darbuotojų (žr. 1 lentelę). Toliau šioje apžvalgoje įmonės, turinčios iki 9 darbuotojų, vadinamos mažomis įmonėmis, turinčios 10 ir daugiau, bet mažiau negu 50 darbuotojų, – vidutinėmis įmonėmis, o turinčios 50 ir daugiau darbuotojų – didelėmis įmonėmis³. Apklausoje dalyvavusių įmonių skaičius pagal veiklos sritį ir apskritis nurodytas 2 lentelėje.

1 lentelė. Apklausoje dalyvavusių įmonių, turinčių nurodytą skaičių darbuotojų ir veikiančių nurodytoje veiklos srityje, skaičius

Darbuotojų skaičius	Pramonė	Statyba	Prekyba	Paslaugos	Iš viso
1–9	31	30	47	61	169
10–49	33	32	48	56	169
50 ir daugiau	55	30	32	49	166
Iš viso	119	92	127	166	504

Apklausoje dalyvavusių įmonių vidutinis veiklos laikotarpis – 15 metų. Šiek tiek daugiau nei 83 proc. apklausoje dalyvavusių įmonių veikė kaip akcinė ar uždaroji akcinė bendrovė, 10 proc. sudarė individualiosios įmonės, kitą dalį – ūkinės bendrijos, savivaldybių ir kitos įmonės.

2 lentelė. Apklausoje dalyvavusių įmonių, veikiančių nurodytoje apskrityje ir veiklos srityje, skaičius

Apskritis	Pramonė	Statyba	Prekyba	Paslaugos	Iš viso
Alytaus	1	7	4	6	18
Kauno	33	22	32	43	130
Klaipėdos	15	11	10	17	53
Marijampolės	7	5	2	7	21
Panevėžio	6	7	8	10	31
Šiaulių	16	7	7	11	41
Tauragės	3	3	3	3	12
Telšių	2	0	2	4	8
Utenos	3	4	2	4	13
Vilniaus	33	26	57	61	177
Iš viso	119	92	127	166	504

¹ Šios apklausos rezultatams, kaip ir visiems atrankiniams kiekybiniais tyrimams, galioja statistinės paklaidos kriterijus.

² Šioje apklausoje kredito ir kitos finansų įstaigos – tai komerciniai bankai, kredito unijos, išperkamosios nuomos (lizingo) bendrovės ir kiti finansinę veiklą vykdančios ūkio subjektai, iš kurių ne finansų įmonės gali pasiskolinti savo veiklos reikmėms.

³ Europos Komisijos ir dažniausiai tarptautinėje praktikoje taikomas skaidymas yra toks: labai mažos įmonės – tai įmonės, įdarbinusios iki 10 darbuotojų, mažos įmonės dirba nuo 10 iki 50 darbuotojų, vidutinės įmonės – nuo 50 iki 250 darbuotojų, didelės įmonės – daugiau negu 250 darbuotojų. Kadangi Lietuvoje dominuoja smulkusis ir vidutinis verslas, ši apžvalga grindžiama Lietuvai pritaikytu įmonių grupavimu.

Prekių ir paslaugų paklausa, kainos bei darbo užmokestis toliau turėtų augti, tačiau taip manančių įmonių dalis mažėjo. Beveik trečdalis apklaustų įmonių teigė, kad per artimiausią pusmetį prekių ir paslaugų kainos bei paklausa šalyje didės, o atlyginimų augimą numatė dar daugiau (beveik 40 %) respondentų. Vis dėlto, palyginti su praėjusiu pusmečiu, kainų ir darbo užmokesčio augimo besitikinčių įmonių dalis šiek tiek sumažėjo (atitinkamai 5 ir 6 proc. p.).

Įtampa darbo rinkoje neslopsta – įmonių, turinčių pakankamai finansinių išteklių tolesniam atlyginimų augimui finansuoti dalis ir toliau tebėra santykinai nedidelė, taip pat daugėja planuojančių ieškoti darbuotojų užsienyje įmonių. Beveik pusė apklaustųjų nurodė, kad artimiausiu metu nebeturės pakankamai lėšų didesniems atlyginimams mokėti (prieš pusmetį – 57 %). Kad išteklių algoms didinti greit pritrūks, dažniausiai minėjo mažos įmonės (55 %). Daugiau nei pusė apklaustųjų (59 %) teigė, kad dabartinis spartus atlyginimų augimas dar gali trukti iki dvejų metų. Palyginti su praėjusiu pusmečiu, taip manančiųjų padaugėjo 8 proc. punktais. Situacijai darbo rinkoje tebesant įtemptai, vis aktualiau tampa darbuotojų pritraukti iš užsienio. Įmonių, teigiančių, jog jau dabar yra įdarbinusių užsieniečių, per pusmetį pagausėjo 8 proc. punktais (iki 13 %). Dažniausiai taip nurodė didelės bei pramonės ir statybų veiklą vykdančios įmonės.

Pagausėjo įmonių, kurios per artimiausią pusmetį ketina užsiimti verslo plėtra ir bent dalį jos numato finansuoti skolintomis lėšomis. Apklausos duomenimis, verslo plėtrą per ateinančius 6 mėn. planuojančių įmonių dalis per pusmetį padidėjo 6 proc. punktais (iki 38 %). Numačiusios plėtrą dažniausiai teigė stambios ir pramonės veiklą vykdančios įmonės. Šiek tiek daugiau nei pusė įmonių nurodė, kad nemenką dalį plėtrai reikalingų lėšų ketina skolintis. Prieš pusmetį tokių įmonių buvo 14 proc. punktų mažiau. Taip pat sumenko įmonių, manančių, kad skolinimosi poreikio artimiausią pusmetį nebus arba jis sumažės, dalis. Tai rodo, kad artimiausiu metu įmonių skolinimosi apimtis turėtų didėti.

Sprendžiant iš apklausos rezultatų, naujasis Darbo kodeksas papildomų sunkumų verslui neturėtų sukelti. Didžioji dalis įmonių nurodė, kad jų veikla dėl neseniai įsigaliojusio Darbo kodekso reikšmingai nepasikeis. Kiek svaresnę reikšmę tai gali turėti nebent darbo užmokesčiui. Beveik du penktadaliai (39 %) apklaustųjų teigė, kad įsigaliojus šiam kodeksui darbo užmokesčio sąnaudos turėtų padidėti.

Daugėjo įmonių, teigiančių, kad skolinimas verslui yra sunkiai prieinamas – didesnės palūkanos, sudėtingesnė finansavimo gavimo procedūra ir mažesnis LTV⁴ santykis buvo dažniausiai paminėti tokių tendencijų požymiai. Beveik 41 proc. respondentų nurodė, kad skolinimas verslui buvo visiškai arba iš dalies ribotas. Prieš pusmetį ši dalis siekė 33 proc. Dažniausiai ribojimais skundėsi mažos ir pramonės bei statybų veiklą vykdančios įmonės. Šiek tiek daugiau nei trečdalis įmonių kaip pagrindinį sąlygų griežtėjimo požymį paminėjo didesnes palūkanas. Tokia nuomone itin išsiskyrė didelių įmonių segmentas (40 %). Pagausėjo ir atmestų paraiškų dalis. Beveik 16 proc. įmonių teigė, kad jų paraiškos dėl naujos paskolos suteikimo ar esamos paskolos sąlygų keitimo buvo atmestos (12 proc. p. daugiau nei prieš pusmetį). Kaip pagrindinė priežastis dažniausiai buvo nurodoma prasta įmonės finansinė būklė (42 %). Daugiausia buvo atmetamos mažų ir paslaugas teikiančių įmonių paraiškos (atitinkamai 30 ir 25 %).

Nemaža dalis įmonių atstovų konkurencijos tarp bankų lygiu buvo visiškai ar bent iš dalies patenkinti. Tik kas trečia įmonė manė, kad apskritai konkurencija tarp bankų yra nepakankama. Konkurencijos tarp bankų trūkumą dažniausiai pabrėžė mažos ir prekybos veiklą vykdančios įmonės.

Įmonių alternatyvaus finansavimo poreikis nedidelis ir dauguma apklaustųjų keisti esamų finansavimosi šaltinių neplanuoja. Jaučiančios alternatyvaus finansavimo poreikį teigė apie penktadalis apklaustų įmonių, o daugiau nei pusė (59 %) respondentų tenkina ir dabartinė situacija. Didesniu alternatyvaus finansavimo poreikiu išsiskyrė pramonės įmonės – tokių buvo šiek tiek daugiau nei ketvirtadalis. Beveik trys ketvirtadaliai apklaustųjų per artimiausią pusmetį neketina keisti finansavimosi šaltinių. Tarp planuojančių tai daryti vėlgi dažniau buvo tik pramonės sektoriuje veikiančios įmonės (16 %).

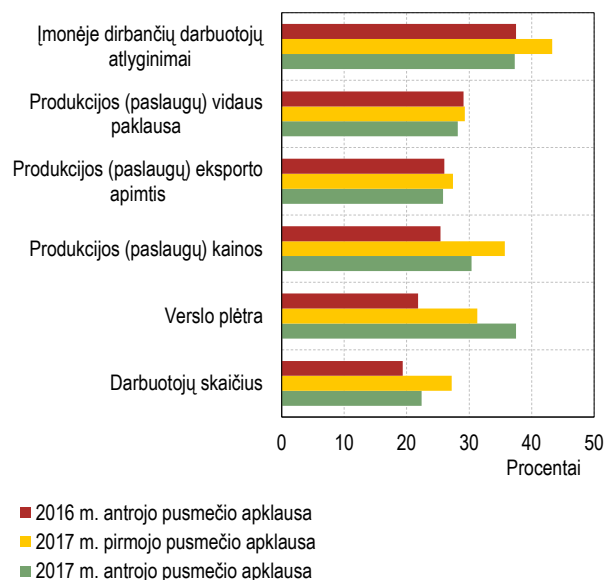
Pagrindiniai įmonių veiklai kylantys sunkumai per pusmetį beveik nepasikeitė – mokesčių našta, didelė konkurencija ir klientų trūkumas buvo nurodomi kaip svarbiausi sėkmingos įmonės veiklos trukdžiai. Kita vertus, netolimoje ateityje situacija turėtų keistis – ryškės didėjančių gamybos sąnaudų, prastėjančios demografinės padėties ir kitų veiksnių svarba. Mokesčių našta dažniausiai sunkumų kėlė mažoms ir paslaugas teikiančioms įmonėms (atitinkamai 55 ir 54 %), o klientų trūkumo svarbą dažniausiai minėjo prekybos veiklą vykdančios įmonės (35 %).

⁴ Naujos paskolos dydžio ir įkeičiamo turto vertės santykis.

PAGRINDINIAI PAVEIKSLAI

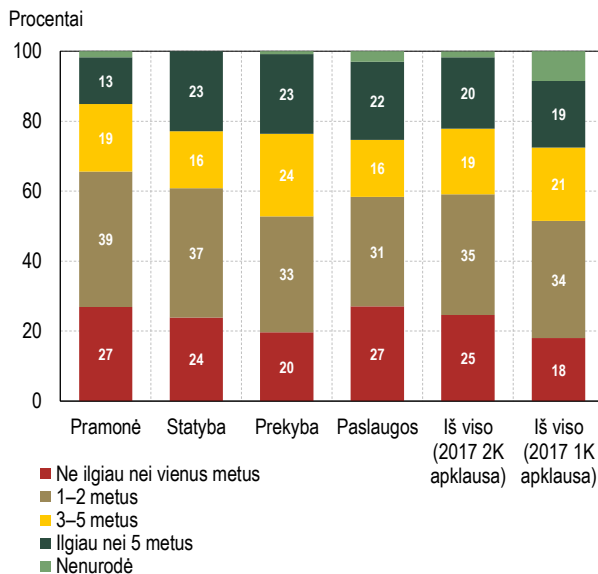
Įmonių lūkesčiai dėl ateities perspektyvų reikšmingai nepasikeitė, tačiau planuojančių verslo plėtrą įmonių pastebimai gausėja

Atlyginimų, kainų ir kitų veiksnių didėjimą prognozuojančių įmonių dalis (%), palyginti su visais apklaustaisiais

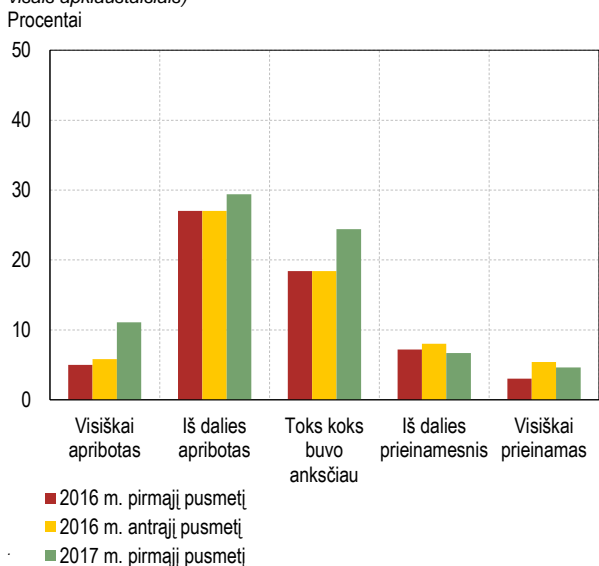
Daugiau nei pusė įmonių mano, kad spartus atlyginimų augimas truks ne ilgiau kaip dvejus metus

Tolesnio spartaus atlyginimų didėjimo trukmės prognozė (%), palyginti su visais apklaustaisiais

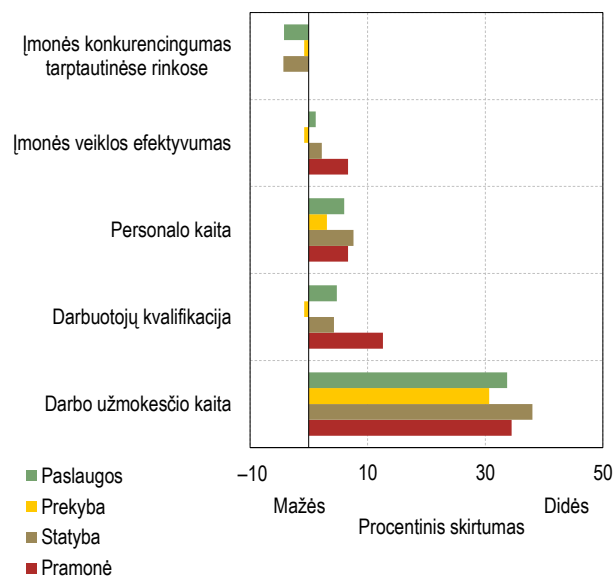
Skolinimo įmonėms sąlygos per pusmetį šiek tiek sugriežtėjo

Verslui teikiamų paskolų prieinamumo vertinimas (%), palyginti su visais apklaustaisiais

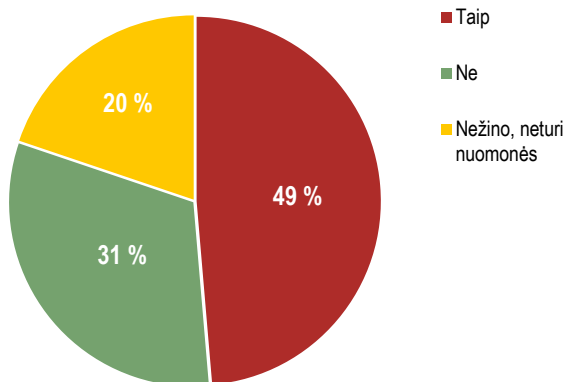
Apklaustųjų manymu, naujasis Darbo kodeksas nedarys reikšmingos įtakos įmonių veiklai, išskyrus darbo užmokestį

Naujojo Darbo kodekso poveikis (%), palyginti su visais apklaustaisiais

Dauguma įmonių mano, kad konkurencija tarp bankų Lietuvoje yra pakankama

Įmonių nuomonė dėl konkurencijos bankų sektoriuje Lietuvoje pakankamumo (% , palyginti su visais apklaustaisiais)

Lietuvoje veikiančios įmonės neįaučia alternatyvaus finansavimo poreikio

Įmonių pasiskirstymas pagal alternatyvaus finansavimo poreikį (% , palyginti su visais apklaustaisiais)

